

Anmeldelse af
Jørgen Hansen:

Flemming Balvig:
Risiko Ungdom
Ungdomsundersøgelse
1999. Det Kriminal-
præventive Råd

Risiko ungdom

Hvordan har kriminaliteten udviklet sig blandt folkeskolens elever i 8. klasse de sidste 10 år. Og hvilke faktorer er med til at fremme eller hæmme en spirende kriminalitet blandt disse unge. Det har en ny ungdomsundersøgelse (aldersspredning 13-15 år) forsket i. Resultatet foreligger i rapporten 'Risiko Ungdom', som følger op på en lignende rapport fra 1989 (der blev også lavet en i 1979, men kun i Gladsaxe) som led i et forskningsprojekt for det Kriminalpræventive Råd og Københavns Universitet.

Den nye undersøgelse har undergået nogle forandringer i forhold til den fra 1989. Tiderne har ændret sig, og f.eks. var visse spørgsmål ikke længere tidssvarende. Undersøgelsen beskæftiger sig primært med tyveri, men berører også voldens udvikling og udviklingen i rus- og narkotikamidler.

Undersøgelsen bygger på materiale fra Allerød, Gladsaxe og kommuner i det nordjyske (hvilke kommuner fremgår desværre ikke af rapporten).

De medvirkende kommuner er de samme som i den foregående undersøgelse, men det er et spørgsmål, om de fortsat er repræsentative for Danmark. Mon ikke demografiske forskelle har større betydning i dagens Danmark end tidligere? Der er risiko for, at undersøgelsesresultatet ikke tager højde for, at mange ungdomsproblemer er koncentreret til relativt få, bestemte lokalområder. Derved kommer undersøgelsen til at give et billede af kriminalitetsudviklingen, som vi selv må indbygge væsentlige lokale udsving i.

Rapportens første del introducerer undersøgelsens design, som er selvrapportering. Det betyder, at det er de unge, der har besvaret de pågældende spørgsmål.

Forfatteren understreger, at undersøgelsen alene omhandler 8. klasses elever i folkeskolen, og altså ikke dem, der går i andre skoleformer. Han argumenterer for, at undersøgelsen giver et repræsentativt billede, selv om den altså ikke inddrager de 10 pct., der går i privatskole, og dem der går i obskurer, heldagsskoler, efterskoler, døgninstitutioner m.m. Hvorvidt denne gruppe unge falder indenfor det billede, der er angivet i rapporten, kan diskuteres. Herudover er der den gruppe unge, som går i 8. klasse, men ikke har besvaret spørgeskemaet.

F.eks. viser statistik fra undervisningsministeriet, at der er et stigende antal 2-sprogede, der går i privatskoler, og det samme er gældende for danskere.

Anden del gør status over ungdomskriminaliteten år 1999. Undersøgelsen kigger på køn, alder, nationalitet og meget andet. Den fortæller at ungdomskriminaliteten er faldende, men at vi fortsat har en gruppe unge (3 pct.), der er stærkt belastet kriminelt (gengangerne). Hvad kan/skal man gøre for dem?

Stof til eftertanke

Tredje del af rapporten kigger på faktorer, der kan have en betydning for udvikling af kriminalitet: Familieforhold, skoleforhold, forhold til kammerater og fritidsforhold. Netop denne del af rapporten er meget spændende og giver grund til eftertænkning. Der fremføres nogle spændende fakta, der kan give nye perspektiver på det forebyggende arbejde såvel i skolen som mere generelt.

Sammenfattende kan det siges, at skolen og familien er de to væsentligste faktorer. Det er her, vi skal finde kimen til den spirende kriminalitet.

Familien

Der peges på betydningen af biologiske forældre og arbejdsløshed i relation til kriminalitet. Undersøgelsen ser også på en faktor som "kontrol" fra forældrenes side. Der er en

sammenhæng mellem forældres manglende kontrol/interesse for deres børn og kriminalitet, og her ses en forskel mellem by og land (side 56).

Snakken ved middagsbordet har en forebyggende effekt på kriminalitet eller spirende kriminalitet. Unge, der hjælper eller har pligter i hjemmet, er mindre udsatte. Et enkelt område har forfatteren udeladt – konflikter mellem forældre og de unge. Begrundelsen er, at ordet konflikt er meget værdiladet og dermed svært at få entydige besvarelser på. Jeg er enig med forfatteren.

Skolen

Antal skoleskift har en betydning.

Skoleskift benyttes som en løsning på problemer af social karakter, men det kan ifølge undersøgelsen have den modsatte virkning og tilføre nye problemer.

Ligeledes er der sammenhæng mellem skolestandpunkt og kriminalitet.

Og kedsomhed – hvordan man keder sig og hvorfor man keder sig – spiller en rolle.

Holdningen til skolen har betydning for de unges trivsel, og her spiller udfoldelsesmuligheder og antallet af klasser ind. Flere klasser har en positiv indvirkning, fordi den enkelte kan finde kammerater i skolen. Der er større mulighed for at finde en kammerat blandt 50 fremfor 20. Udviklingen i søgningen til efterskoler, 10. klasse skoler m.m. bekræfter dette billede. Unge søger "rum", hvor der er flere unge.

Fritid

Flemming Balvig introducerer et nyt perspektiv for fritidens betydning i relation til kriminalitet ved hjælp af "forstærkningsmodellen". Han taler om det offentlige frirum og dets selvforstærkende processer.

De unge, der af forskellige grunde keder sig i skolen, søger ud i det offentlige frirum. Her er det andre normer, der styrer og bærer, og den unges evne til selvstændig stillingtagen er afgørende for forløbet. Her vil den svage unge have rig mulighed for at møde og tiltrækkes af andre med samme karaktertræk, da behovet for samvær er tilstede for alle unge. Dette samvær forstærker processen mod skråplan og kriminalitet.

Rapporten ser også på betydningen af at være part i den organiserede fritid og den uorganiserede. Undersøgelsen viser, at der ikke er nogen signifikant sammenhæng mellem at være foreningsløs og mistrives i skolen og begå kriminalitet. Konklusionen er, at deltagelse i det organiserede fritidsliv ikke umiddelbart tyder på at forebygge kriminalitet.

Ungdomsklubben har derimod en central rolle, da den har kontakt med unge, som ingen andre ser. Det viser, at ungdomsklubben har fat i de mindre skoletilpassede, og de relativt mere kriminelle (side 90). Ungdomsklubben har en betydning, der kan gøre en forskel.

Ungdomsklubber har også flere steder i landet fået tildelt flere socialpædagogiske arbejdsopgaver blandt andet ved at være opsøgende i det frie offentlige rum. Opsøgende arbejde er i mange kommuner blevet et naturligt tiltag i det forebyggende og behandlende arbejde med unge. Undersøgelsen godtgør, at det har været et rigtig valg, hvis vi tænker forebyggelse.

Undersøgelsen viser, at deltagelse i det organiserede fritidsliv ikke nødvendigvis medvirker til mindre kriminalitet. Denne viden bør tages med i diskussionerne om, hvilke ungdoms-aktiviteter der prioriteres i de kommende år.

Unge der keder sig, begår gennemgående mere kriminalitet end unge, der ikke keder sig. De samles i det frie rum og udvikler en gadeorienteret livsstil.

De ting de laver i deres fritid, gør de for at glemme deres problemer.

Jo dårligere man har det med skolen, jo mere tid bruger man sammen med kammeraterne i de offentlige rum som gader og butikscentre, og desto mere går man til fester, diskotek o.lign.

Tiden i det frie rum får betydning for den unge, der lever livet i fritiden. Når undersøgelsen samtidig viser, at der er sammenhæng mellem fester og kriminalitet er denne gruppe unge særligt udsat.

De unge, der færdes i det frie offentlige rum, bruger mange penge på fester og nydelsesmidler. Den anden gruppe unge benytter deres penge til "varige" forbrugsgoder.

Nedgang i tyveri

Fjerde del beskæftiger sig med udviklingen indenfor ungdomskriminalitet. Den viser en klar nedgang i tyveri frekvensen, men et stigende antal unge der drikker større mængder alkohol. Og med hensyn til alkohol har antallet af tyverier været stærkt stigende både fra hjem og fra butikker over de 10 år undersøgelsen omfatter.

Som en pudsig sidebemærkning kan nævnes, at der i samme periode blev stjålet færre knallerter, men flere cykler.

Rapporten gør gældende, at de unge opfatter hash som et taber-stof, mens alkohol ikke i samme grad er begrænset til de mest kriminelle og de unge med den svageste sociale baggrund. Vi har også i samfundet fået en liberal holdning til alkohol.

Vold

Flemming Balvig har også spurgt de unge om vold. Det viser sig – ikke overraskende – at en livsstil med tyverier også øger sandsynligheden for at komme i situationer, hvor der udøves vold.

Vold i en eller anden grad opfattes tilsyneladende som en naturlig kontaktform og måde at omgås hinanden på for 14-15 årige! Især i byerne. Det er først, når en grænse overskrides, at vold betragtes som taberadfærd.

Jeg mener, undersøgelsesresultatet her er tvivlsomt. Det er blandt andet grundlagt på spørgsmål til de unge, om de er blevet truet. Men det er en problematisk sprogbrug, fordi ordet er så værdiladet.

Fremtids-disciplinering

Forfatteren introducerer to begreber: 'Krise-disciplinering', som var meget kendetegnet for de unge i 80-erne og 90-erne, og 'fremtids-disciplinering', som i højere grad karakteriserer vores unge i dag.

Fremtids-disciplinering betyder, at de unge er mere fokuseret på, at valg forbinder nu-tid med fremtid. Det er forfatterens opfattelse, at faldet i kriminaliteten ikke kan forklares ved unges større respekt for, hvad der tilhører andre. Forklaringen skal snarere søges

i, at de unge er mere optaget af, hvad der er godt for dem selv.

I sidste del af rapporten foretager forfatteren en sammenfatning. Følgende er udpluk.

- * Et historisk tilbageblik beskriver ved hjælp af tidligere undersøgelser ungdoms-kriminalitetens udvikling og sammenligner med andre industrialiserede lande, som viser den samme udvikling, nemlig et fald i ungdomskriminaliteten.
- * Det godtgøres, at vi i dag har større kontakt med de unge, der karakteriseres som gengangerne, end tidligere. Dermed har vi også større mulighed for at skabe en forandring.
- * Klart flere har prøvet hash end for 10 år siden, selv om det er meget mindre brugt som rusmiddel end alkohol.
- * Når antallet af relativt stærkt kriminelt belastede unge ikke er faldet, og måske endog steget, skyldes det sandsynligvis især, at det ikke er lykkedes at reducere den andel af unge, der mistrives i skolen. Det er her den væsentligste katapult findes til en livsstil, der kan føre til kriminalitet. Der er stadig lige mange, der er ligeglade med eller som ikke bryder sig om at gå i skole, og også lige mange, der oplever alvorlige problemer med at klare sig fagligt i den danske folkeskole. I visse henseender er der endog blevet flere, der har et problematisk forhold til deres skolegang. At ændre på dette forhold må anses som en af de største og vanskeligste kriminalpræventive udfordringer, hvis man vil gøre noget ved den tungeste del af ungdoms-kriminaliteten.
- * Stadigt flere unge lever i det frie offentlige rum, men det har ikke medført en stigning i kriminaliteten.
- * Til sidst i rapporten laver forfatteren et portræt af ungdommen. Portrættet er udformet som en tabel, som fortæller meget skematisk, hvad der karakteriserer flertallet af de unge i 14-15 års alderen.

Konklusion

Undersøgelsen er interessant som de fleste af den slags studier, der giver indblik i de unges eget syn på og oplevelse af deres situation og deres forhold til kriminalitet. Den drejer sig efter mit skøn om, hvorvidt kriminaliteten er faldende indenfor målgruppen – eleverne i fol-

keskolens 8. klasser. Men om den er repræsentativ vil jeg som sagt stille spørgsmålstegn ved. Den bekræfter andre undersøgelser, som belyser og understreger hvilken betydning familie og skole har/ kan få for den unges udvikling.

Rapporten er modsat mange andre større undersøgelsesrapporter udkommet meget hurtigt. Det ser jeg som et stort plus, da samfundet med stor hastighed undergår forandringer, som har indflydelse på de unge og deres liv og valgmuligheder. Undersøgelsen giver et billede af unge i 99 og giver forhåbentlig mange såvel professionelle som kommunalpolitikere grund til eftertanke – det har den givet mig. Forfatteren har lagt vægt på at præsentere resultaterne så læseværdige, at så mange som muligt kan få glæde af bogen, men han holder samtidig fast i det videnskabelige grundlag for sine konklusioner.

Rapporten henvender sig til både politikere, socialarbejdere, politi, lærere og forældre. Den fortæller efter mit skøn, at opgaven ikke kan eller skal løses af en bestemt gruppe, men derimod i et samspil af alle interessenter inklusive de unge. Den har et budskab, som giver de forskellige grupper mulighed for at forholde sig og bidrage med ideer og tanker på tværs. Udfordringen ligger i, at pædagogikken over for de unge skal udøves af forskellige faggrupper fra politi over skolefolk til forældre og politikere.

'Risiko Ungdom' rejser to centrale spørgsmål hos os, der er engageret i unge og forebyggelse:

- Hvordan kan man skabe en skole, der er til alle? Tænk bare på hvor meget vi snakker om mobning og dens betydning for skoletrivsel.
- Hvordan kan vi være med til at understøtte familien? Vi har gennem flere år været enige om, at en tidlig indsats er det bedste!

Tidligere rapporter har haft betydning for den forebyggende tænkning. Jeg håber, at 'Risiko Ungdom' vil få den samme betydning. Rapporten bør læses af alle, der arbejder eller er i kontakt med unge såvel privat som professionelt. Den vil være nyttig læsning for studerende indenfor det pædagogiske praksisfelt.

*Jørgen Hansen er seminarielærer ved
Kolding Pædagogseminarium.*